vierNulvier

Actieplan duurzaamheid 2024–2025

©Jantien Vermeiren

Inleiding en visie op duurzaamheid p. 5

Hoe verhoudt het actieplan zich tot de werking van VIERNULVIER p. 6

De implementatie van het actieplan binnen de verschillende teams in 2024 p. 7

Gebouwtechniek p. 8

- Gebouw & infrastructuur p. 8
- Energieverbruik, waterbeheer & luchtemissies p. 12

Toegankelijkheid p. 16

HR p. 18

Horeca p. 20

Digitale omgeving p. 22

Zakelijk p. 23

Communicatie p. 24

Zaalhuur p. 25

Housekeeping p. 26

Artistieke werking p. 27

Theatertechniek p. 26

Bestuursniveau (coördinatieteam, bestuursorgaan, algemene vergadering) p. 29

Jong panel p. 30

Dankwoord p. 31

“We are the revolution.”

Joseph Beuys

Inleiding en visie op duurzaamheid

Duurzaamheid is niet langer een keuze, maar een verantwoordelijkheid.
Voor een kunstinstelling betekent duurzaamheid niet alleen het verminderen van onze ecologische voetafdruk, maar ook het bijdragen aan een rechtvaardige, inclusieve en toekomstbestendige samenleving. Onze rol reikt verder dan alleen het tonen van kunst; we staan in een unieke positie om maatschappelijke verandering te inspireren, te begeleiden en te ondersteunen.

Als kunstinstelling hebben wij een directe impact op ons publiek. Elke concert, elke voorstelling of workshop die we aanbieden, heeft de kracht om bewustwording te creëren en gesprekken te starten. Door duurzaamheid in onze dagelijkse werking en artistieke keuzes te integreren, kunnen we onze bezoekers bewust maken van hun eigen impact en inspireren om bewuste keuzes te maken in hun leven.

Duurzaamheid gaat echter niet enkel over ecologie. Een bredere kijk op duurzaamheid vraagt ons ook om aandacht te besteden aan sociale en economische rechtvaardigheid. Dit betekent dat we streven naar inclusieve programma's en gelijke kansen voor iedereen, ongeacht afkomst, gender of sociaal-economische status. Wij geloven dat cultuur toegankelijk moet zijn voor iedereen. Door samen te werken met diverse gemeenschappen en kwetsbare groepen, kunnen we bij ons publiek een gevoel van verbinding en verantwoordelijkheid bevorderen.

Ook binnen onze eigen organisatie is sociaal-rechtvaardige duurzaamheid cruciaal. Dit betekent eerlijke lonen, respect voor alle medewerkers, en een werkomgeving waarin iedereen zich veilig, gerespecteerd en gehoord voelt. Alleen door onze eigen processen te verduurzamen, kunnen we werkelijk het goede voorbeeld geven en een cultuur van zorg en respect bevorderen.

Kortom, duurzaamheid vraagt om een holistische benadering, waarin ecologische verantwoordelijkheid hand in hand gaat met sociale rechtvaardigheid. Als kunstinstelling kunnen we hierin een krachtige rol spelen en bijdragen aan een wereld waarin kunst niet alleen inspireert, maar ook een positieve en duurzame verandering teweegbrengt.
Want het meest duurzame cultuurhuis is misschien wel géén huis. Idealiter zouden we, om onze ecologische voetafdruk te minimaliseren, niets produceren en geen fysieke ruimte innemen. Maar we zijn als mensen deel van deze wereld en bezitten de unieke gave om te creëren en samen te komen rondom kunst en cultuur. Juist door samen te komen en te creëren, geven we betekenis aan de wereld om ons heen.

Als cultuurhuis voelen we de verantwoordelijkheid om de balans te vinden tussen onze artistieke missie en de grenzen van onze planeet. Dit betekent dat we onze impact voortdurend onder de loep nemen en keuzes maken die verder gaan dan enkel de kunst zelf: we zoeken naar manieren om duurzame productiemethoden te gebruiken, onze energiebronnen te verduurzamen en ons afval tot een minimum te beperken. Duurzaamheid is voor ons, naast een ecologische verantwoordelijkheid, ook het bevorderen van positieve sociale verandering.

Hoe verhoudt het actieplan zich tot de werking van VIERNULVIER?

Het Actieplan Duurzaamheid van Kunstencentrum VIERNULVIER focust op onze impact op het leefmilieu en klimaat. Daarnaast werkt VIERNULVIER aan een diversiteits-, inclusie- en zorgbeleid, waarbij de nadruk op het sociaal-humane ligt, en aan een sociaal-economisch beleid. Die drie domeinen, waarbij het duurzaamheidsaspect telkens centraal staat, zijn nauw met elkaar verbonden.

Ondanks onze acties weten we dat onze werking een belastende impact heeft op onze omgeving en op het klimaat. VIERNULVIER engageert zich daarom dagelijks om die negatieve impact te beperken. We formuleren in dit actieplan concrete acties waarbij energie-efficiëntie, een overschakeling naar fossielvrij energieverbruik, hergebruik van gerecycleerd materiaal, circulaire economie, sociaal welzijn en bewustwording voorop staan.
We blijven het energieverbruik in het gebouw verlagen en kiezen zo veel mogelijk voor oplossingen met een lage CO_2-uitstoot. Hoewel we voldoen aan de huidige regelgeving, willen we – in samenspraak met lokale overheden en kenniscentra – nog een stap verder gaan. We werken hiervoor samen met onder meer Greentrack Gent, UGent, Kunstenpunt, Pulse Transitienetwerk Cultuur, Jeugd & Media en Stad Gent Dienst Milieu & Klimaat.

Voor acties werkt VIERNULVIER zoveel mogelijk samen met lokale partners en leveranciers. Ondertussen leven en werken we bewust, nieuwsgierig en geëngageerd in een geglobaliseerde wereld, wat essentieel is voor ons artistieke en inhoudelijke programma. We mogen dan wel op veel gebieden zeer lokaal werken, toch blijven globale kennisdeling en artistieke uitwisseling noodzakelijk.

Voor de concrete opvolging van dit actieplan werken we op drie vlakken:

- Een voortdurende aftoetsing aan de graadmeter, een intern meetinstrument met jaarlijkse doelstellingen voor de hele werking van VIERNULVIER. Zo wordt duurzaamheid als beleidskeuze naar voren geschoven en structureel geïmplementeerd in de werking.
- Een jaarlijkse update van het duurzaamheidsbeleid, door doelen bij te sturen of nieuwe ideeën, voorstellen en doelstellingen toe te voegen.

Om als kunstinstelling onze duurzame inspanningen kenbaar te maken, rekenen we onder andere op de impact van onze communicatiekanalen en samenwerkingen met talloze partners. VIERNULVIER heeft immers een groot bereik. Denk maar aan onze – naar Vlaamse cultuurnormen – grote personeelsploeg, het grote aantal artiesten en collega's (nationaal én internationaal), bezoekers van het Café, talloze partners (cultuurhuizen, leveranciers, scholen en universiteiten, overheden...) en uiteraard ons grote lokale, nationale én internationale publiek.

Ons duurzame verhaal is echter geen eenrichtingsverkeer. We gaan in gesprek met partners, kunstenaars en publiek. Door te luisteren naar en te spreken met elkaar, inspireren we als kunstenhuis zowel anderen als onze eigen organisatie. We hebben de ambitie om de opgedane kennis te delen met het kunstenveld, het publiek en alle geïnteresseerden. We doen dit via de tweejaarlijkse update van ons actieplan, waarvan je nu de derde editie leest. Eerdere edities blijven beschikbaar op onze website.

Kunstencentrum VIERNULVIER is EU Climate Ambassador.

De implementatie van het actieplan binnen de verschillende teams in 2024

©Jantien Vermeiren

Gebouwtechniek

coördinatie: Matthias Belpaire
matthias.belpaire@viernulvier.gent

De focus ligt op de restauratie van het monument om verdere schade te voorkomen. De voorbije jaren kreeg Kunstencentrum VIERNULVIER subsidies vanuit het Departement Jeugd, Cultuur en Media (of vroeger gekend als: Fonds Culturele Infrastructuur (FoCI)) voor het uitvoeren van energiebesparende maatregelen. VIERNULVIER huist in een oud, beschermd gebouw dat intussen al in een jarenlang proces van vernieuwing en verduurzaming zit. Grote delen van het gebouw werden aangepakt waarbij energiezuinigheid, hergebruik en duurzame materialen, leidende principes waren. Dat dit voortdurend kan geoptimaliseerd worden, lees je in de volgende opsomming.

GEBOUW & INFRASTRUCTUUR

Wat is gelukt?

- We plaatsen een PV-installatie (zonnepanelen) op de daken van De Vooruit. Het plaatsen van zonnepanelen op naburige daken bleek niet mogelijk, aangezien o.a. UGent haar dak daarvoor zelf zal gebruiken.
- We voerden in de mate van het mogelijke een algemene relighting uit. We zijn al een hele tijd bezig met het plaatsen van led verlichting, vooral in de verbouwde delen. Dankzij subsidies konden we dit proces voor een deel van het monument versnellen, maar er blijft nog een groot deel uit te voeren.
- We gebruiken waar mogelijk ecologische verf, waar mogelijk op waterbasis.
- We doen onderzoek naar warmtewinning en willen daarvoor haalbaarheidsstudies laten uitvoeren naar riothermie (warmte-recuperatie uit de riolering) , aquathermie (warmte recuperen uit de Muinkschelde) of grondwarmte (BEO-veld – diepe boringen waarbij warmte / koelte wordt uitgewisseld), waterbatterijen (die het teveel aan geproduceerde energie van uw zonnepaneleninstallatie omzet in warm water) en andere chemische processen.
- We installeerden waterdispensers om personeel en artiesten extra te stimuleren om kraantjeswater i.p.v. flessenwater te drinken.
- Het bestaande gebouwbeheersysteem (GBS) is volledig vernieuwd, vooral in het kader van een meer efficiënte sturing, aangepaste regeling en koppeling met de activiteiten in De Vooruit. Het is een zelflerend systeem, afgestemd op vele factoren. Bijkomend is er ook een sturing via CO_2-indicatoren toegevoegd. Zo is ook de luchtkwaliteit gewaarborgd. De temperaturen zijn meer en beter afgestemd op het gebruik.
- De koudeproductie en -distributie is geoptimaliseerd; alle gasgestookte ketels werden vervangen door warmwatercollectoren, aangesloten op het warmtenet (zie verder).
- De meeste toevoerleidingen zijn voorzien van isolatie. Daar waar we kunnen passen we zo veel als mogelijk aan in de komende jaren (niet geïsoleerde leidingen).
- De ventilatiegroepen van de Concertzaal, Theaterzaal en bijgebouwen zijn vernieuwd en energiezuiniger dan ooit tevoren. Er zijn warmtewielen geplaatst, betere frequentiesturingen en een aangepaste sturing in functie van activiteiten, weersomstandigheden, CO_2, etc.
- We vervingen onze warmteproductie (gas) door warmte (warmtenet). Dit heeft het voordeel dat er warm water kan geleverd worden (in de toekomst), opgewekt door restwarmte van industriele activiteiten. Voorlopig zit de winst erin dat we met lagere temperaturen kunnen verwarmen en dat de WKK van Luminus een hoger rendement zou moeten hebben dan de verschillende individuele installaties van de afnemers van deze warmte. Momenteel wordt de warmte in het warmtenet nog opgewekt door gascentrales. We blijven de omschakeling op restwarmte nauwgezet opvolgen.
- Isolatie werd voorzien tijdens de geplande werken van het Meerjaren Premiedossier (MPO, eerste fase – zie verder). Die isolatie werd aangebracht op het grote dak boven de scène van de Theaterzaal en op het dak van de Antiekzolder.

Waar werken we aan?

(Meerjaren Premiedossier 2/3A (PD2-PD3A))
We voeren in vijf fasen de restauratiefase uit van 2020 t.e.m. 2034 via de Meerjaren Premieovereenkomst (MPO). De einddatum van de laatste fase is nog niet gekend, maar de uiterste einddatum is 2034. Deze MPO dient als kapstok om verschillende ingrepen te bundelen en versneld uit te voeren. In 2024–2025 staat premiedossier 2 (PD2) op de planning. FoCI-dossiers 2020–2021 worden uitgevoerd samen met de restauratie van PD2 (periode 2024–2025).
We voeren de goedgekeurde FoCI-aanvraag 2020/2021 uit. De uitvoering is voorzien tussen 2020–2026.

- De vernieuwing van de ventilatiegroepen in de Balzaal en de Domzaal: bestaande groepen worden vervangen en uitgebreid volgens de wetgeving, ze worden voorzien van een warmtewiel, betere sturing, frequente-optimalisatie. De groepen worden ook aangesloten op de vernieuwde koel- en verwarmingsinstallatie.
- Vervanging van de basisverlichting door energiezuinige verlichting in de Domzaal, boven

©Michiel Devijver

de Wintertuin, in de centrale traphal, boven het glas-in-lood van de Theaterzaal, in de Dansstudio, de Muziekstudio, de Loges, de Domzaal en waar nodig in de gangen en in de logistieke ruimtes.

- Vervanging van enkel glas door dubbel glas in het buitenschrijnwerk van de voorbouw.
- Vervanging van de lichtkoepel boven de wintertuin: polycarbonaatplaten worden vervangen door energetisch glas met hoge energetische waarde.
- Hier en daar gebeuren er kleinere ingrepen voor het plaatsen van isolatie onder niet-geïsoleerde dakgoten.
- Energiemonitoring, nodig voor de automatisering en regeling van alle bestaande en nieuwe installaties, werd voorzien. Vanuit deze gegevens kunnen we de sturing verfijnen en het energieverbruik optimaliseren. Dit is deels bereikt, deels lopende.
- We installeren een warmtepompboiler in de voorbouw en laten die renderen op overtollige warmte van onze hoogspanningscabine, onze diepvriescel en frigocel. Daarmee kunnen we het water van onze keukens in de voorbouw opwarmen en kunnen we voldoende warm water voorzien in het sanitair van het personeel (douches/lavabo's).
- We optimaliseren dakluiken, maken ze winddicht en isoleren ze waar mogelijk.
- We voorzien ook specifieke podiumtechnische relighting. Zo willen we het elektriciteitsverbruik verminderen door een deel van het lichtpark van Kunstencentrum VIERNULVIER om te zetten van conventioneel licht (hoofdzakelijk halogeen) naar duurzamere varianten (uitvoering tot 2026).
- We plaatsen aangepaste radiatoren in zo veel mogelijk zalen, zodat we op lagere temperatuur kunnen verwarmen.
- We installeren kleppen en sturing op de radiatoren, om een betere sturing te kunnen geven en om op lagere temperaturen te kunnen verwarmen.
- De energie-installaties krijgen een aangepaste sturing.
- We maken voor het gebouw een masterplan 2050 op, waarin we een richtinggevende toekomstvisie met duidelijke beleidskeuzes uitschrijven.
- We zoeken naar nieuwe subsidiëring voor onderstaande optimalisatie-acties. De noodzaak en financiële haalbaarheid wordt vooraf onderzocht:
  - Dubbele beglazing in het schrijnwerk voor premiedossiers 3 en 4 (MPO);
  - Isolatie voor premiedossiers 3 en 4 (MPO);
  - Relighting podium-technische verlichting van Concertzaal, Balzaal en Domzaal.
- Overal waar we restaureren in De Vooruit, willen we meteen ook daken isoleren en dubbel glas plaatsen.
- We installeren een vetvanger in het horecadeel, zodat we vetten apart van het water opvangen en laten verwerken door daarvoor gespecialiseerde firma's.
- We geven steeds opnieuw aandacht aan kleine zaken zoals het dichten van kieren, isoleren van leidingen...
- We maken gebruik van de verbouwing van het aanpalende rectoraat (UGent) om een deel van hun dakwater op te vangen in onze regenwaterputten (systeem bestaat al, maar de oppervlakte van het af te wateren dak wordt uitgebreid).
- We denken na over processen en onderzoeken de mogelijkheden: verfborstels uitwassen of inpakken in folie? Investeren in een verfborstel-reinigingsmachine?

Nieuwe acties 2025 en komende periode

- We voorzien zonwering voor de Coop-kantoren. De kantoren van VIERNULVIER huizen deels in een oud gebouw met een extra verdieping erbovenop. Het geheel vormt een volledig open constructie. Daardoor is de temperatuurregeling moeilijk te beheersen en vooral 's zomers niet werkbaar. In plaats van een airco te installeren, kiest VIERNULVIER ervoor om de oorzaak aan te pakken en zonwering te plaatsen;
- Soms belanden we in tijdnood, waardoor we te snel een aantal zaken beslissen die mogelijk nadelig kunnen zijn voor het milieu. We maken (of proberen op zijn minst) meer tijd vrij te maken voor grondig onderzoek naar duurzame oplossingen.
- We gaan na op welke plekken rond het gebouw we kunnen ontharden.
- VIERNULVIER wil de organisatoren van feestconcepten in de Balzaal, Concertzaal en Club Wintercircus sterk aanmoedigen om met duurzame lichtbronnen te werken. Voor lezingen, debatten, congressen... schakelen we volledig over op duurzame lichtbronnen. Aan bezoekende gezelschappen willen we zo kwalitatief mogelijke alternatieven voor halogeenlicht aanbieden.
- We onderzoeken de mogelijkheid om ons te engageren in windmolens en zonnepanelen te velde (i.s.m. UGent).
- We onderzoeken het delen van energie (i.s.m. Greentrack).
- We volgen nieuwe technologieën op voor windturbines die op ons dak elektriciteit genereren.
- We streven naar een lager energieverbruik op alle vlakken.
- We onderzoeken of we het serverlokaal kunnen verplaatsen naar de huidige laagspanningsruimte. Als daar warmte wordt weggenomen (zie punt 1: Gebouwtechniek, Gebouw & Techniek, Waar werken we aan?), moet er minder (of niet?) gekoeld worden. Dit is een project op langere termijn.
- Onderzoek of we meer materiaal kunnen delen met andere gebruikers in het Gentse. Kunnen we een soort materiaaldepot oprichten, naar analogie van In Limbo in Brussel. We onderzoeken hoe we beter kunnen bepalen hoe duurzaam de oorsprong van materialen is en hoe we het bewustzijn kunnen verhogen bij de aankoop hiervan.

Advies van Jong Panel

Het Jong Panel adviseert om te werken aan een rookvrije VIERNULVIER met het oog op de toekomstige rookvrije generatie. Rookruimtes in het gebouw komen dan vrij en kunnen worden omgevormd naar bvb. 'Ontprikkelzones'.

ENERGIEVERBRUIK, WATERBEHEER & LUCHTEMISSIES

ELEKTRICITEIT/GAS

Onze elektriciteit bestaat voor 100 procent uit groene en lokale stroom. Analyse van ons elektriciteitsverbruik toont lichte schommelingen over een periode van zeventien jaar, maar zonder significante stijgingen of dalingen. We blijven inzetten op een daling van ons totale energieverbruik, ondanks de installatie van extra elektrische verbruikers zien we het laatste jaar een daling in ons elektriciteitsverbruik. De installatie van zonnepanelen helpt hier zeker bij.

Wat is gelukt?

- We stellen een maximale temperatuur in voor residenten en communiceren dit op voorhand. Door de energiecrisis hebben we de ingestelde temperatuur aangepast: we verwarmen niet boven de 19°C en we koelen niet af onder de 27°C.
- We voeren meer verschillende 'ranges' in voor de temperaturen in de zaal. Dat betekent dat indien we moeten afwijken van bovenstaand principe '19°C–27°C', we niet alles 'loslaten' maar opnieuw een temperatuur delta invoeren die slechts een beetje minder milieuvriendelijk is.
- We installeerden in 2023 een PV-installatie op het dak van de Theaterzaal en Antiekzolder: met een opbrengst van maximaal 10% van ons jaarlijkse elektriciteitsverbruik. Er werden 236 zonnepanelen op ons dak geïnstalleerd. We besparen daarmee 21.800 kg CO_2 op jaarbasis. Een installatie met een maximumvermogen van 99.120 kWh/jaar, en met een verwachte opbrengst van 84.000 kWh/jaar.
- We maken gebruik van natuurlijke nachtventilatie (maar ook overdag passen we dit principe zoveel mogelijk toe), zodat we minder onze luchtverversing moeten koelen.
- We wijzen personeel en bezoekers erop om deuren te sluiten, schakelaars uit te doen, lichten te doven na het verlaten van een ruimte... Dit is een blijvend aandachtspunt.
- We hebben oog voor het onderhoud van installaties en het optimaliseren van hun werking.

©Jantien Vermeiren

Waar werken we aan?

- De Vooruit kampt soms nog met leegstand, vooral in de periode tussen 15 juni en 15 september. Onze infrastructuur wordt in die periode niet maximaal benut. Het is niet haalbaar en niet wenselijk (onder andere door vakantieplanning) om die maanden in te vullen met projecten die de huidige ploeg ontwikkelt. We denken hiervoor eerder aan 'tijdelijke invullingen' door derden. Deze piste wordt, in overleg met een aantal partnerorganisaties, verder onderzocht. In de zomer van 2021 hebben we hier voor het eerst mee geëxperimenteerd in samenwerking met o.a. Gouvernement, Platform-K...
- We volgen de energiemonitoring op via energie-ID.be, lekken of stijgend verbruik kunnen we zo sneller opsporen.
- We voorzien relighting van de verschillende podia. We engageren ons om de gebruikte spots voor de verschillende podia stap voor stap duurzamer te maken, die verbruiken immers het meeste. Een klassieke theaterspot heeft een vermogen tussen 1.000 en 5.000 watt. Vaak kan zo'n toestel vervangen worden door een led variant die veel minder verbruikt. Dat veronderstelt echter een grondige aanpassing van de elektrische installaties en een grote investering in nieuwe spots en sturingen.

WATERBEHEER

Afhankelijk van het referentiejaar wordt ons waterbeleid positief of negatief geëvalueerd. Zo zijn er jaren waarin VIERNULVIER heel wat stadswater verbruikt, omdat we bijvoorbeeld een zwembad op scène vullen voor een artistiek project, of een jaar waarin we de regenwaterputten moesten vullen met stadswater, omdat er bij de installatie van die putten een constructiefout bleek te zijn. Door de afgelopen uitzonderlijke coronajaren hebben we geen zinvolle monitoring kunnen doen. Wel is duidelijk dat we met de nieuwe regenwaterput in de Snoepwinkel duidelijk winst boeken en besparen op onze waterfactuur.

Wat is gelukt?

- We koppelden onze twee tanks voor regenwaterrecuperatie aan elkaar en installeerden tussen beide putten een kleine reserve tank. Die vullen we wanneer beide putten leeg zijn. Op die manier wordt maximaal 400 liter leidingwater gebruikt, i.p.v. een volledige regenwaterput (52.000 liter) te vullen met leidingwater.
- Een studie over de riolering is afgerond en onderzoek naar afkoppeling van regenwater is lopende.

Waar werken we aan?

- Om de CO_2-emissies sterk te reduceren, moet de klimaatdoelstelling binnen al onze werkterreinen verankerd worden. De komende tijd gaan we hier actiever mee aan de slag binnen de diverse teams.
- We koppelen extra dakoppervlakte aan onze regenwaterputten, afkomstig van het nog te vernieuwen dak van het aanpalende rectoraat van UGent.
- We onderzoeken verder of het gebruik van grijs water mogelijk is. We wachten daarvoor deels de resultaten af van de geplande ingrepen in het rectoraat (verbouwing gepland in 2027/2028).

Nieuwe acties 2025 en komende periode

- We vangen het regenwater aan de achterbouw op (gekoppeld aan premiedossier 5: bouwen van ondergronds opvangbekken voor regenwater). Dit werd opgenomen in de laatste fase van de Meerjarenpremieovereenkomst met het Agentschap Onroerend Erfgoed, waarvan de uitvoering voorzien is in 2032.
- We gaan na of het haalbaar is om de inkom van de Concertzaal tussen het buitenschrijnwerk en het kassameubel winddicht te maken.
- We gaan na of we regenwater kunnen gebruiken om de toiletten mee door te spoelen in de Concertzaal. Dit betekent dat er extra toevoerleidingen moeten geplaatst worden voor aanvoer vanuit de regenwaterbekkens. Hier rijst de bedenking dat de huidige regenwateropvang te klein is voor de toiletten die nu aangesloten zijn.
- We doen onderzoek naar batterijen voor energieopslag.
- We onderzoeken of we tochtgordijnen kunnen installeren in de deur die naar het rokersterras van de Concertzaal leidt.
- Tegen 2050 willen we op een energieneutrale manier warmte opwekken. We denken hierbij aan een BEO-veld (boorgat-energie-opslag), aquathermie, riothermie of nog andere alternatieve bronnen (zie hoger).
- We blijven onderzoek voeren naar vloeren die energie opnemen en omzetten. De eerste keer dat we dit bekeken, bleek het niet rendabel, maar we blijven het opvolgen.
- We onderzoeken of we grijs water kunnen recupereren als spoelwater voor de toiletten.

©Jantien Vermeiren

Toegankelijkheid

publiekswerking: Tine Theunissen
tine.theunissen@viernulvier.gent

VIERNULVIER wil haar toegankelijkheidsbeleid breed definiëren binnen het 'sociaal model'. Hier staat niet de beperking, maar de mens voorop. Het is een manier om te kijken naar de brede samenleving, gedefinieerd door mensen met een beperking. Het duidt hoe mensen beperkt/gehandicapt worden door barrières in de samenleving/instelling en niet (alleen) door hun eigen conditie. Deze barrières maken de omgeving ontoegankelijk en kunnen fysiek, mentaal of digitaal zijn. Maar ze zitten ook in omgangsvormen van mensen en bepaalde conventionele 'gedragscodes'. Binnen cultuurbeleving mag je bv. de zaal niet verlaten tijdens een voorstelling, je moet in een donkere ruimte zitten, je moet de trap gebruiken, je kan een website niet lezen omdat deze zeer talig is, video's zijn niet ondertiteld...

Door deze barrières te herkennen en aan te passen of (deels) te verwijderen, bevordert VIERNULVIER als kunstinstelling gelijkheid en onafhankelijkheid van mensen met een (zichtbare of onzichtbare) beperking. Dit telkens vanuit het perspectief van de werknemers, artiesten/residenten en het publiek (zowel voor eigen programmatie als netwerk, commercieel en andere).

Als kunstinstelling willen we enerzijds een aantal doelen bereiken op gebied van infrastructuur, artistieke werking, communicatie en techniek (inwaarts). We doen dat via een Permanent Realisatieteam Toegankelijkheid dat elke zeven weken samenkomt. Anderzijds willen we expertise delen en verspreiden op nationaal en internationaal niveau met reeds bestaande en nieuwe partners (uitwaarts) zoals GRIP, INTER, Stad Gent toegankelijkheidsambtenaren, Symfoon, Vebes, UA en andere cultuurhuizen zoals De Singel, Toneelhuis, NTGent, Opera Ballet Vlaanderen...

©Jantien Vermeiren

Wat is gelukt?

- Onderzoek naar integrale toegankelijkheid werd uitgevoerd.
- Toiletten zijn genderinclusief gemaakt met voldoende capaciteit, zowel staand, zittend en rolstoeltoegankelijk.
- Het café kreeg een akoestische upgrade.
- Het plaatsen van een interne lift maakt een deel van de Theaterzaal toegankelijk zonder begeleiding.
- We investeerden in het 'Mobile Connect' systeem van Sennheiser voor geluidsondersteuning en audiodescriptie in Theaterzaal, Balzaal en Domzaal. Met dit systeem kun je de audio van de voorstelling zelf versterken via je smartphone of hoorapparaat door een QR-code of de NFC tag te scannen. De QR-code vind je op een scherm in de gang van de Theaterzaal. Daarnaast gebruiken we dit systeem ook voor audiodescriptie voor bezoekers met een visuele beperking. Hoofdtelefoons geven bijkomende informatie over wat zich afspeelt op scène.
- Er werd een stille ruimte voorzien, toegankelijk voor aanvang van elke voorstelling in de Theaterzaal.
- Er wordt ingezet op 'relaxed performances'. Dit is een voorstelling waarbij de setting is aangepast om zo een meer ontspannen en toegankelijke ervaring te bieden voor iedereen die het moeilijk heeft in een standaard theatersetting. Dit kunnen bijvoorbeeld mensen met leer- of bewegingsstoornissen, autisme, neurologische condities of mensen met Tourette zijn. Tijdens een relaxed performance wordt het zaallicht niet volledig gedoofd, mogen toeschouwers geluid en bewegingen maken, kun je de zaal vrij in en uit lopen en zijn laatkomers welkom. Er zijn gemiddeld zo'n 8–10 relaxed performances per seizoen (Uitgelezen, De Arena, sommige podiumvoorstellingen etc). De tag 'relaxed performance' staat als filter op de site.
- Er werden stille ruimtes en belcellen voorzien in de bureaus.
- Er werd een 'Safer Space' geïnstalleerd in Concertzaal en Balzaal. Alle nightlife events binnen VIERNULVIER zijn een 'safe space', ondersteund door strenge veiligheidsmaatregelen waaronder professioneel stewardbeleid, toiletbewaking, gratis drinkwater en voortdurende sensibilisatie. Ons getraind steward- en toiletpersoneel is goed voorbereid op mogelijke psychosociale en medische noden binnen nightlife-events en volgden een actieve bijstandertraining. Voor extra ondersteuning is er bij elk event een 'Safer Space' beschikbaar waar het zorgteam van VIERNULVIER klaarstaat om bijstand te verlenen. Deze afgesloten, veilige ruimte is uitgerust met faciliteiten zoals een bed, dekens, snelle suikers en is alleen toegankelijk via direct contact met het personeel of door te bellen naar een speciaal nummer dat zichtbaar is in de zaal en op schermen.
- In de Concertzaal zijn er extra rolstoelplaatsen geïnstalleerd, met toilet en een direct toegankelijke minibar.
- In de Theaterzaal zijn, naast de bestaande rolstoelplekken vooraan in de zaal, nog extra rolstoelplaatsen geïnstalleerd op rij 17.

Waar werken we aan?

- Is een extra akoestische ingreep nodig onder de trappen van het café?
- We onderzoeken de mogelijkheid van pompen op de klapdeuren aan de voorkant van het café met het oog op rolstoeltoegankelijkheid.
- We onderzoeken de hellingsgraad achter de scène van de Theaterzaal voor mensen in een rolstoel.
- We onderzoeken de mogelijkheid van een rustplek tijdens voorstellingen in de hal van de Theaterzaal.
- We onderzoeken of de toiletten backstage rolstoeltoegankelijk kunnen worden.
- Momenteel zijn de toiletten en de backstage van de Concertzaal niet toegankelijk voor mensen in een rolstoel.

HR

coördinatie: Ruth De Ganck
ruth.deganck@viernulvier.gent

Wat is gelukt?

- In 2023 werd het HR-team versterkt met een halftijdse HR-medewerker omdat VIERNULVIER werkbaar werk belangrijk vindt en de uitbreiding van het HR-team was een noodzakelijke voorwaarde om op een proactieve manier een duurzame en professionele werkcontext te realiseren voor de ploeg.
- VIERVULVIER wil investeren in de ontwikkeling en groei van al haar medewerkers. Opleidingen spelen hierbij een belangrijke rol. Het opleidingsbeleid ondersteunt een leercultuur die het potentieel van de medewerkers stimuleert en gericht is op de wendbaarheid van VIERNULVIER om haar opdrachten waar te maken. In 2023 werden feedback sessies georganiseerd voor de hele ploeg, waarbij verbindend communiceren centraal staat. Dit werd extern begeleid.
- Leiderschapstraining voor alle huidige leidinggevenden en nieuwe leidinggevenden, is een vaste basisvorming sinds 2023.
- VIERNULVIER gelooft in sociale tewerkstelling en past dit al jaren actief toe binnen de keukenploeg en de ploeg van housekeeping. Naar de toekomst hopen wij dit ook mogelijk te maken binnen andere teams van VIERNULVIER.

Waar werken we aan?

- VIERNULVIER onderneemt actief acties die bijdragen tot het professioneel welzijn: beleid rond structureel thuiswerk, werkgelegenheidsplan voor oudere werknemers (CAO 104), afspraken rond samenwerken in een landschapsbureau, leidraad voor efficiënt mailgebruik en vergaderen... Deze welzijnsacties willen we verder uitbreiden.
- We geloven in een vlakke structuur en werking. Werken in een organisatie als VIERNULVIER betekent dat:
  - We gezamenlijke plannen en doelen realiseren
  - We op eigen initiatief steunen
  - 'The doers decide': wie een taak uitvoert beslist maximaal hoe dit gebeurt
  - Iedereen bijdraagt aan het succes van VIERNULVIER, toekijken of alleen kritiek geven is niet acceptabel
  - We nieuwe samenwerkingsvormen bedenken en deze zijn maximaal horizontaal.
  - We kansen creëren en benutten om al onze expertise in te zetten, ook die expertise die minder aan bod komt in onze expertenrol.
  - Open communicatie de motor is van onze samenwerking.
  - De organisatiestructuur een organisch model is en niet 'af' is. Aanpassingen gebeuren op basis van noden.

Nieuwe acties 2025 en komende periode

- VIERNULVIER streeft naar een inclusief personeelsbeleid. Hoewel we in VIERNULVIER een actief beleid voeren om integer om te gaan met artiesten, publiek en eigen werknemers en hen hierin ook te ondersteunen en te beschermen, werden we in 2023 hierop uitgedaagd. We werden geconfronteerd met onze blinde vlekken. Als één van de antwoorden hierop werd een 'Groep van 15*' samengesteld om na te denken over antidiscriminatie maatregelen in huis. We laten ons hierbij professioneel begeleiden door een externe partner, gespecialiseerd in de materie. Onze engagementsverklaring, die te lezen is op onze website, is een eerste actie van de werkgroep.
- Naast verplichte workshops komt er ook een audit/bevraging van personeel aan. We volgden ook het Lerend Netwerk van 'Equality in Arts' en werken samen met Judy Vanden Thoren van Hybried. We hanteren een brede definitie van diversiteit maar leggen het zwaartepunt op culturele diversiteit. We gaan voor meetbare doelstellingen:
  1. Vandaag hebben 17% van de VIERNULVIER-medewerkers (96) een migratieachtergrond. Tegen 2027 willen we een stijging naar 33% conform het aandeel mensen van niet-Belgische origine in de Gentse beroepsbevolking. We gaan voor een maximale spreiding over alle teams.

* De 'Groep van 15' is een bijzonder tijdelijk toekomstteam. Bij complexe problemen die impact hebben op de totaliteit van de werking en die een breed gedragen oplossing behoeven, richten we een 'Groep van 15' op. De oprichting gebeurt op voorstel van de personeelsploeg, van het coördinatieteam of het bestuursorgaan en wordt formeel door het bestuursorgaan bekrachtigd. Een 'Groep van 15' telt om en bij de 15 leden (omdat dit aantal representatief is voor de totaliteit van de organisatie) en bestaat uit een delegatie uit de ploeg en uit het bestuur (Bestuursorgaan, Jong Panel en al dan niet ook leden uit de Algemene Vergadering). De leden van een 'Groep van 15' worden gerekruteerd door een call aan alle personeelsleden, bestuurders (en leden). Als er zich een onwerkbaar groot aantal mensen kandidaat stelt, dan gebeurt de samenstelling door de kandidaten zelf, op de eerste vergadering. Een evenwichtige samenstelling (personeel/bestuur, competenties, gender, leeftijd) is daarbij de leidraad. De 'Groep van 15' formuleert een voorstel van beslissing voor het coördinatieteam en voor het bestuursorgaan. Hun mandaat eindigt wanneer het complexe probleem is opgelost enbekrachtigd door het coördinatieteam en het bestuursorgaan, waarna de 'Groep van 15' wordt ontbonden. Bij een volgend complex probleem wordt een nieuwe 'Groep van 15' samengesteld.

2. 50% van de aanwervingen zijn doelgroep-medewerkers; werknemers met een grotere afstand tot de arbeidswet.
3. Elk team engageert zich om 2-jaarlijks minstens 1 stagiair uit de minderheidsgroepen te begeleiden. Waar nodig voorzien we een budget om die betalend te maken.

- Preventie van stress- en burn-out gerelateerde problemen zijn een maatschappelijke en organisatorische verantwoordelijkheid. VIERNULVIER wil hier actief op inzetten, een preventief beleid ontwikkelen en acties uitvoeren zoals;sensibiliseren rond werkgebonden stress en burn-out
— Trainingen voorzien rond signaaldetectie en zelfdetectie
—Monitoring van werkdruk en regelcapaciteit (de vrijheid die je hebt om zelf te bepalen hoe je je werkt doet)
—Aandacht voor acties rond een gezonde levensstijl: op maandag en donderdag kunnen collega's aan een voordelig tarief reeds Pilates – en Yogalessen volgen.
—Voor alle medewerkers serveert VIERNULVIER een gezonde lunch.

Horeca

coördinatie: Tom De Vleesschauwer
en Klaas Ramakers
tomdv@viernulvier.gent
klaas.ramakers@viernulvier.gent

Wat is gelukt?

- Aroma VZW blijft koken in onze keuken om ouderen samen te brengen met studenten.
- We kopen producten zoals quinoa en groene linzen lokaal aan.
- We werken samen met catering- en maatwerkbedrijf Compaan voor levering van onder andere brood.
- We vervangen industriële koekjes voor bij de koffie zoveel mogelijk door broodpudding gemaakt van brood overschotten.
- We kozen voor een lokaal gemberbier zonder verpakking.
- We rollen huisgemaakte limonades & ice tea's verder uit.
- We geven rietjes van papier en enkel nog op vraag.
- We verkopen desserts ten voordele van Gaza.
- We plaatsten NFC (Near Field Communication) op onze menukaart. Dit stelt ons in staat om snel en veilig contactloos gegevens uit te wisselen. NFC is een bekend hulpmiddel in de community van slechtzienden, waar het vaak braille vervangt. Het helpt hen om met hun smartphone onze menukaart te kunnen raadplegen.
- We delen ook actief onze ervaringen (positieve en negatieve) inzake duurzame, lokale producenten en leveranciers, mobiliteit, afvalophaling, experimenten met teeltplannen, enz. met collega's uit de Gentse Horeca via de Culinaire Raad, de diensten van de Stad Gent en onderzoekers van universiteiten en hogescholen.
- We werkten samen met het OCMW en Compaan om mensen in een loopbaanbegeleiding van een stageplaats te voorzien in onze keuken.
- We vervangen onze plastic snijplanken door snijplanken van bamboe.

Waar werken we aan?

- We stapten mee in het project van de 'slimme weegschaal' voor de analyse van reststromen en GFT-afval in samenwerking met Arteveldehogeschool en Foodwin.
- We delen data over duurzame leveranciers en andere bevindingen en verspreiden dit onder collega's uit de Gentse Horeca via de Culinaire Raad, een overlegorgaan van horecaondernemers uit Gent en de Stad Gent.
- We breiden het assortiment non-alcoholische dranken uit.
- We onderzoeken de optie om geen flessenwater meer aan te bieden maar dit te vervangen door (gefilterd) kraantjeswater met of zonder bruis. Dit zowel voor het café als in de zalen.
- We onderzoeken of we voor een 100% vegetarisch aanbod kunnen kiezen in 2025.

Wat is niet gelukt en waarom?

- We stopten met Aperol op tap wegens stopzetting van de samenwerking tussen Dorst en Maes.

Nieuwe acties 2025 en komende periode

- Het recupereren van de warmte van de koel- en diepvriescel.

©Michiel Devijver

Digitale omgeving

Duurzaamheid in een digitale context focust vooral op levensduur en herstelbaarheid van hardware en dataverbruik.

Wat is gelukt?

- We virtualiseren server hardware op een host server met eco label.
- We werken met software containers i.p.v. servers.
- We nemen oude energieverslindende hardware uit dienst.
- We koppelen event planning aan het gebouwbeheersysteem.
- We gaan efficiënter met data om, om dataverkeer te verminderen, bijvoorbeeld door ontwikkeling van een intranet om mailverkeer te verminderen, bandbreedtebeheer, verschillende automatisaties...
- We zetten in op open source software of in-house ontwikkeling.

Waar zijn we aan bezig?

- We halen onze eigen groene energie uit zonnepanelen.
- We kopen lokale groene energie aan, opgewekt uit restwarmte.
- We maken constant de afweging tussen Big Tech en Open Source toepassingen. Beide hebben voor- en nadelen in het licht van duurzaamheid. Big Tech scoort hoog op security maar is nooit transparant, terwijl je bij Open Source volledige transparantie hebt in je eigen opgebouwde systeem maar ook zelf alle verantwoordelijkheid draagt op vlak van veiligheid.
- We werken verder aan automatisering van verschillende processen.
- We zijn in onderhandeling met het Nederlands bedrijf 'Qualified Networks' dat oude hardware formatteert, recycleert en waar mogelijk doneert aan de non-profit sector of scholen.
- We ontwikkelen eigen software zoals het GebouwBeheerSysteem of Yesplan. Doordat dit software op maat is, creëer je winst op efficientie. Je elimineert als het ware overbodige schakels in het productieproces. Bij aangekochte software zullen er altijd een heleboel ingebouwde mogelijkheden zijn die niet gebruikt worden maar waar wel energie voor wordt verbruikt in datacenters.

Nieuwe acties 2024 en komende periode

- We starten workshops op voor werknemers met betrekking tot de verbetering van digitale skills en bewustwording.

©Ilse Devroe

Zakelijk

coördinatie: Daan Yperman
daan.yperman@viernulvier.gent

Wat is gelukt?

- We willen zo ethisch mogelijk bankieren en werken daarom enkel met banken die minstens 70% scoren op de fairfinbankwijzer. Op dit moment zijn dat Triodos, vdk en sinds heel kort ook Argenta. We trokken om die reden recent weg bij BNP Paribas.
- We willen ethisch beleggen; de liquide middelen in onze reserves worden geplaatst op termijnrekeningen of fondsen met kapitaalgarantie, die een ethisch karakter hebben. We letten daarbij onder meer op de uitsluiting van wapenfinanciering en de financiering van bedrijven rond fossiele brandstoffen.
- We printen en verzenden geen facturen meer per post en vragen leveranciers om ons ook geen papieren facturen meer te sturen. Op die manier beperken we onze voetafdruk, zowel door het verminderen van papierverbruik, als door transport.
- We legden een ethisch kader voor sponsoring vast. Elke (potentiële) sponsor wordt getoetst aan het 'ethisch kader sponsoring' wat een strenger kader is dan bij zaalhuur, omdat merkassociatie tussen VIERNULVIER en het bedrijf bij sponsoring sterker speelt dan bij zaalhuur. We hanteren daarbij zowel objectieve als subjectieve criteria.

OBJECTIEVE CRITERIA
(focus op partner)

- We volgen de rechtenbenadering, die gebaseerd is op de rechten van rechthebbenden/individuen als leidraad voor actie en besluitvorming.
- VIERNULVIER werkt enkel samen met bedrijven en organisaties die sporen met onze waarden rond ecologische en sociale duurzaamheid.
- VIERNULVIER beschikt niet over de informatie en de kennis om bedrijven door te lichten. We gaan ervan uit dat bedrijven die in België actief zijn, voldoen aan onze milieu- en arbeidswetgeving. Als we weet hebben van inbreuken daartegen, gaan we niet met hen in zee.
- We bespreken kandidaat sponsors binnen het coördinatieteam en laten ons daarover kritisch bevragen door ons bestuur.
- VIERNULVIER werkt al vele jaren niet met producten die afkomstig zijn uit Israël. De huidige schendingen van de mensenrechten in Gaza verscherpt ons standpunt tegenover bedrijven die investeren in Israël of meewerken aan de bezetting op de Westelijke Jordaanoever.

SUBJECTIEVE CRITERIA
(focus op doel en relatie)

- Checklist van zes vragen vooraleer we met een sponsor in zee gaan:
- Slagen we erin om niet te denken in termen van winnen of verliezen?
- Hebben we de juiste vragen gesteld?
- Wat is onze gedeelde ambitie?
- Wat zijn onze gemeenschappelijke belangen?
- Is er een klik?
- Zijn er duidelijke afspraken gemaakt?

Nieuwe acties 2025 en komende periode

- Positieve alternatieven voor alcoholhoudende dranken in sponsoring: we proberen in gesprekken met toekomstige drangsponsors de focus te leggen op alternatieven voor alcoholhoudende dranken. Op die manier proberen we ook onze doelgroep bewuster met alcohol te laten omgaan.

Communicatie

coördinatie: Ilse Devroe en
Elisah Vandaele
ilse.devroe@viernulvier.gent
elisah.vandaele@viernulvier.gent

Wat is gelukt?

- Voor het drukken van flyers en affiches kiezen we bewust voor het gebruik van FSC-papier of PEFC-papier. Zo goed als alle drukwerk wordt geprint bij een duurzame drukkerij. Zij werken 100% klimaatneutraal, met groene stroom, vegetale inkten, gerecycleerd papier en geoptimaliseerd transport. We beperken bovendien onze papieren campagnes en blijven dit evalueren.
- Bij het kiezen van merchandise gaan we op zoek naar de meest duurzame keuzes. Zo kiezen we voor de productie van onze tote bags en werkkledij (t-shirts, hoodies) voor het Gentse Fabric dat een Global Organic Textile Standard (GOTS)-certificaat heeft. Fabric maakt het productieproces zo milieuvriendelijk mogelijk en werkt met watergedragen inkten.
- We installeerden 'pay what you can' voor zoveel mogelijk voorstellingen en evenementen. Op die manier proberen we de podiumkunsten betaalbaar te houden voor iedereen. Daarnaast bieden we ook nog steeds het 'Uitpastarief' aan voor bepaalde kansengroepen.
- VIERNULVIER communiceert doorheen het jaar de duurzaamheidsinitiatieven van het huis op verschillende momenten en via de verschillende communicatiekanalen (LinkedIn, Facebook, Instagram, nieuwsbrieven, website en persberichten).
- De X-account van VIERNULVIER werd geannuleerd gezien de aard van het platform en de ethische vragen bij de persoon van Elon Musk.

Nieuwe acties 2025 en komende periode

- We gaan na of we de hoeveelheid drukwerk ter promotie nog in aantallen kunnen verminderen.
- We houden de evoluties op het vlak van sociale media nauwgezet in het oog en analyseren de mogelijkheden van nieuwe meer faire sociale mediakanalen.
- We streven ernaar om merchandise nog verder te beperken en duurzamer te maken (totebags bvb).

©Michiel Devijver

Zaalhuur

coördinatie: Lies Vanborm
lies.vanborm@viernulvier.gent

Wat is gelukt?

- PET's zijn ondertussen grotendeels gebannen uit het drankenassortiment. Momenteel is er 1 uitzondering waarbij we een kleine hoeveelheid PET's voorzien voor organisatoren die 'bottle service' aanbieden aan hun publiek, omwille van praktische redenen waarvoor (nog) geen alternatief bestaat. Alle PET's worden sinds kort apart gerecycleerd in een pmd-container.
- We bieden geen rietjes meer aan in het assortiment en stimuleren organisatoren om dit zelf niet te voorzien.
- Op evenementen met cateraars of foodtrucks gaan we steeds in gesprek met hen en de klant over het afvalbeleid. Hierbij beperken we in de eerste plaats de hoeveelheid afval, en waar nodig voorzien we ecologische wegwerpverpakkingen.

Waar werken we aan?

- Sinds enkele jaren werken we voor concert- en nightlife-evenementen met herbruikbare bekers. Een belangrijke uitdaging is om bezoekers te overtuigen hun beker terug te brengen naar een bar/retourpunt en niet mee naar huis te nemen of (kapot) op de grond achter te laten. Zowel voor VIERNULVIER-producties als externe producties implementeren we omwille hiervan telkens een 'motivatiesysteem' om dit zo goed mogelijk te laten verlopen. Er zijn een paar mogelijke 'systemen':
  - Bij het werken met waarborg is het noodzakelijk dat het publiek de bekers vlot kan retourneren én dat de volledige waarborg wordt gerestitueerd aan het publiek; dit wil zeggen je betaalt een waarborg (bv. 1 bonnetje) voor je beker die je achteraf cash terugkrijgt als je je beker teruggeeft.
  - Bij het werken zonder waarborg dient de organisator voldoende personeel te voorzien om lege bekers uit de zaal terug te verzamelen.
  - De organisator kan bovendien door middel van (zelfverkozen) aanmoedigingsacties het publiek motiveren om lege bekers terug te brengen naar de bar.
- We blijven deze systemen in de toekomst verder optimaliseren en afstemmen op de specifieke doelgroepen die langskomen in De Vooruit.

Nieuwe acties 2025 en komende periode

- Externe concert- en nightlife-organisatoren nemen dranken af via VIERNULVIER en bepalen elk zelf het beschikbare drankenaanbod tijdens hun evenement. We kijken naar mogelijkheden om in dit aanbod telkens (verplicht) een non-alcoholisch bier op te nemen, en om dit extra aantrekkelijk te maken voor organisatoren door middel van een voordelige prijszetting vanuit VIERNULVIER.
- Er worden regelmatig *party goods* verdeeld tijdens nightlife-evenementen, bv. lichtgevende *foam sticks*. Het materiaal waaruit dit bestaat en de verpakking zorgen voor heel wat extra afval. We onderzoeken waar we in de toekomst een werkbare grens kunnen trekken of alternatieven kunnen bespreken.
- Nadenken of we het aanbod van externe cateraars voor externe organisatoren kunnen sturen, waarbij we hen bijvoorbeeld verplichten om een bepaald percentage plantbased of vegetarisch aan te bieden.
- De Vooruit is een plek waar jaarlijks meerdere congressen plaatsvinden voor diverse (internationale) doelgroepen. We willen hen mee(r) betrekken bij de conversatie rond duurzaamheid en ecologie van bij de start. We willen richtlijnen of tips uitwerken en delen met hen over bijvoorbeeld *travel*, accommodatie, *goodies*, lanyards, drinkbussen, etc.

Advies Jong Panel

- Het stimuleren van minder merchandise bij de huurders van zalen.

Housekeeping

coördinatie: Cindy Vander Merken en Kevin Martens
cindy@viernulvier.gent
kevin.martens@viernulvier.gent

Wat is gelukt?

- We vervingen onze oude wasmachines door nieuwe, energiezuinige toestellen.

Waar werken we aan?

- We zijn op zoek naar een duurzamer alternatief voor handdoekrollen en dispensers. We onderzoeken of het huren vanhanddoekrollen al dan niet voordeliger en duurzamer is dan het aankopen van dispensers.
- We bekijken of we kunnen samenwerken met Bicyclair, een pilootproject in Gent om GFT op te halen met bakfietsen. De voordelen voor horeca zijn o.a. de dagelijkse ophalingen in containers van 25 kg, en er wordt gemikt op een samenwerking met de grote vuilnisophalers. Voor een echte samenwerking is het waarschijnlijk nog te vroeg, maar VIERNULVIER wil graag een rol spelen in de opschaling van dit project.

Nieuwe acties 2025 en komende periode

- We willen focussen op het beperken van ons afval in plaats van steeds nieuwe oplossingen te zoeken voor de groeiende hoeveelheid afval.
- We zullen het gebruik van handdoeken in horeca meten, en vervolgens beperken. De handdoeken worden momenteel in huis gewassen (energie/water/personeelsdruk).

©Michiel Devijver

©Isaac Ponsele

Artistieke Werking

contact: Marieke Demunck
marieke.demunck@viernulvier.gent

Wat is gelukt?

- We hebben het thema 'Ecologie' succesvol geprogrammeerd, met onderwerpen als klimaatverandering, klimaatrechtvaardigheid, verlies van biodiversiteit, milieuvervuiling, voedselonzekerheid en geopolitieke conflicten gerelateerd aan klimaatverandering en fossiele brandstoffen. Deze thema's kwamen aan bod in debatten, podiumvoorstellingen en het Stadsatelier.
- Het nieuwe tweejaarlijkse festival Kiemkracht is geïntroduceerd, gericht op de toekomst van onze voeding. Dit festival, in samenwerking met onder andere Oikos en Voedsel Anders, verbindt boeren buiten de stad met liberale progressieven in de stad en bouwt relaties op met diverse netwerkpartners die zich inzetten voor ecologie, mede via de kunsten.
- Onze voedselprogrammalijn heeft zich de afgelopen jaren gericht op voedselzekerheid en ecologie, met aandacht voor lokale producenten en ethische vragen over voedselproductie en duurzaamheid.
- We hebben ons gericht op het gebruik van duurzame materialen bij de presentatie van podium- en locatieprojecten.
- We geven de voorkeur aan treinreizen voor artiesten en prospectiepersoneel en vermeden reizen buiten Europa in 2024.
- We werken samen met partners in andere steden om tournees duurzamer te maken en de CO_2-uitstoot te minimaliseren.
- Thuisresidenties, gestart tijdens COVID, worden voortgezet op een doorlopende basis.

Waar werken we aan?

- We blijven ecologie op de agenda houden voor ons programma van lezingen en debatten.
- We integreren ecologie in ons residentieprogramma en podiumprogrammering.
- Kiemkracht keert terug in het voorjaar van 2026 met een uitgebreid netwerk van partners in Gent en de regio.
- We zetten de samenwerking voort met kunstenaar Maria Lucia Cruz Correia en presenteren 'STILL HERE – an alliance of care for the SZenne River' samen met UGent in het voorjaar van 2026. Dit project streeft naar een systemische relatie met het ecosysteem van de rivier en lokale gemeenschappen, met als doel een Levende Wet voor de SZenne rivier te creëren.
- We werken langdurig samen met Kenniscentrum Open Time / Applied Futures Research voor het project 'Symbiocene Futures'.
- In de stadsresidentie 'Everything Under' onderzoekt kunstenaar Mark Pozlep de Gentse wateren.
- De stadsresidentie 'Midnight Marsh' richt zich op het onderzoek naar de Gentse moerassen door Zoë Laureen Palmer, Keir Vine, Jennie Moran en Malaika Cunningham.
- De stadsresidentie 'Companionships' onderzoekt hoe oveninfrastructuren niet alleen materie kunnen transformeren, maar ook onze relaties met gemeenschappen en territoria. Atlas of Ovens (Ciel Grommen, Clémentine Vaultier en Maximiliaan Royakkers) leidt dit onderzoek.
- Het Openbare Werken Festival, in samenwerking met De Koer, Kunsthal Gent, CAMPUSatelier, Jong Gewei, Manoeuvre, KASK en LUCA School of Arts, focust in 2025 op kinship, publieke ruimte en voeding. Op 9 mei 2025 is er een dag op het platteland gericht op verwantschap met onszelf, elkaar en het land. Van 13 tot 18 mei verplaatsen we ons naar de stad. Voor en na het festival zoeken we verbinding met bovenlokale partners in onder andere Oostende, Merelbeke, Brussel en Antwerpen.
- We blijven het belangrijk vinden om de stemmen en ervaringen te presenteren van gemeenschappen die het meest lijden onder de gevolgen van klimaatverandering. Via ons partnerschap met Africalia richten we ons op het presenteren van werk van Afrikaanse kunstenaars, in samenwerking met Belgische partners om de CO_2-voetafdruk van internationale reizen te beperken.
- We maken bewuste keuzes voor reizen en prospectie.

Nieuwe acties 2025 en komende periode

- Samenwerking met UGent / S:PAM voor het vierjarige onderzoeksproject 'Art Activating Water Awareness', met betrokkenheid van verschillende kunstenaars, startend in 2025.
- Stadsresidentie over Brusselse moerassen door Wouter De Raeve en Paula Almiron.
- Kiemkracht wordt een tweejaarlijks festival vanaf 2026.
- In 2025 onderzoeken en ontwikkelen we artistieke projecten voor het Beleidsplan 2028–2032 op het gebied van kunst en ecologie.

Theatertechniek

coördinatie: Karel Clemminck
karel.clemminck@viernulvier.gent

Wat is gelukt?
We hebben verdere relighting doorgevoerd in de Theaterzaal, waaronder het vervangen van vaste profielen frontlicht door T11 LED-varianten. Een T11 is een krachtige, hoogwaardige LED-spot die bij volle belasting slechts 150 tot 350W verbruikt. Ter vergelijking: klassieke halogeenspots verbruiken 1.000W bij maximale output. Hierdoor besparen we tussen de 650W en 850W per spot.

Waar werken we aan?
- We bereiden ons voor op het herbekabelen en technisch herinrichten van de Dom- en Balzaal.
- Voor de relighting maken we gebruik van nieuwe, duurzame lichttechnologie.
- We vervangen de dimmers die gekoppeld zijn aan halogeenlampen door een elektronisch schakelsysteem, wat resulteert in minder stroomkabels en minder kopergebruik.
- Bij de vernieuwing zorgen we voor daglicht op de werkvloer om ergonomischer te kunnen werken.
- We wisselen actief technisch materiaal uit met andere theaters en concertzalen in Gent. Dit gebeurt uitsluitend met erkende huizen of gezelschappen om te voorkomen dat we een uitleendienst worden. Om dit soepel te laten verlopen, is er een WhatsApp-groep waarin alle technische verantwoordelijken van Gent zijn opgenomen. In deze groep wordt onderling overleg gepleegd tussen de verschillende huizen.
- We proberen oud of afgedankt materiaal een tweede leven te geven door het te schenken of te verkopen aan kleinere organisaties. Zo hebben we dit jaar 18 LED-spots aan De Koer geschonken en een hazer en stageblock voordelig doorverkocht aan Kopergietery.

Nieuwe acties 2025 en komende periode
- Verdere relighting zal de focus zijn van al onze activiteiten.
- De laatste halogeen- en ontladingslampen in de Balzaal zullen worden vervangen.
- In de Theater- en Domzaal willen we een steeds breder assortiment duurzame lampen aanbieden.

Bestuursniveau (Coördinatieteam, Bestuursorgaan, Algemene Vergadering)

algemeen coördinator: Franky Devos
franky.devos@viernulvier.gent

Voorstellen voor nieuwe acties 2024 en komende periode
- Voor de uitbreiding van onze Algemene Vergadering denken we eraan om iemand een zitje te geven die 'de stem van de levenden' vertolkt. Die persoon toetst de impact van onze beslissingen op niet-menselijk leven. Het model heet ZOÖP en is ontwikkeld door het Nieuw Instituut in Rotterdam. Waar zinvol sluiten we daarvoor ook aan bij het debat rond de meersoortige inclusiviteit van de de ruimte van de researchgroep Futures through Design van Kask/HoGent.
- Check: <https://nieuweinstituut.nl/projects/zoop/word-zoop> en <https://schoolofartsgent.be/en/research/clusters/futures-through-design>

Advies Jong Panel
- Nulmeting uitvoeren en voor elke actie, of toch zeker voor de grote, de Carbon Footpront meten. Aan de hand van CO_2-emissiefactoren bepaal je de effectieve CO_2-uitstoot voor een bepaalde actie. Dit zijn universele normen, vastgesteld door wetenschappelijk onderzoek, en ze houden rekening met de uitstoot van alle broeikasgassen, herleid naar CO_2. Dit is, wat betreft het opvolgen en beheren van duurzaamheidsacties, de meest praktische en duidelijke manier om progressie te meten.
- Duidelijke doelstellingen formuleren op lange termijn, bijvoorbeeld tegen 2030 en niet enkel per jaar.

Jong Panel

Quinten Pouliart
quintenpouliart@gmail.com

Het Jong Panel van VIERNULVIER bestaat uit 17 jonge mensen die, naast en samen met het Bestuursorgaan en de Algemene Vergadering het kunstencentrum ondersteunen, adviseren en kritisch bevragen.
De inspiratie voor de oprichting kwam van het Contact Theatre in Manchester, dat zijn bestuur ingrijpend veranderde door radicaal te kiezen voor verjonging en diversiteit.
In december 2020 lanceerden we een open call en in 2021 begon de groep jongeren, toen nog bekend als de 'Young Board', met hun opdracht. Hun taak was om de werking van VIERNULVIER als kunstorganisatie uit te dagen, constructief te bekritiseren en aan te moedigen, net zoals het huidige Bestuursorgaan.
In september 2023 verwelkomden we een nieuwe lichting jonge leden in wat nu het 'Jong Panel' heet. In september 2024 werden vijf nieuwe leden aangeworven door het Jong Panel zelf via een 'closed' open call.

Dankwoord

Dit actieplan is tot stand gekomen dankzij de enthousiaste medewerking van alle coördinatoren en collega's van VIERNULVIER, met speciale dank aan Tom De Vleesschauwer. We zijn ook bijzonder dankbaar voor de onmisbare hulp van Nathalie Decoene en Eva Peeters van GKO/Greentrack. De kracht van de culturele sector ligt in samenwerking, het delen van kennis en het leren van elkaar. Community-gebaseerde overlegstructuren zoals GKO/Greentrack en Pulse zijn essentiële schakels die verschillende organisaties verbinden. Zij informeren, inspireren en verspreiden voortdurend informatie over duurzaamheid, niet alleen onder hun leden, maar ook naar secundaire partners zoals het publiek en leveranciers. Ze stimuleren, formuleren ambities, stellen projecten voor en bieden ondersteuning bij het opstellen van concrete actieplannen. Zonder hun bijdrage was dit actieplan niet mogelijk geweest.

©Michiel Devijver

Kunstencentrum VIERNULVIER vzw.
Sint-Pietersnieuwstraat 23
9000 Gent
T. 09 267 28 20
info@viernulvier.gent
www.viernulvier.gent

Kunstencentrum VIERNULVIER is EU Climate Ambassador.